

”Det är dags att återinföra särskild valdag för kommunerna och regionerna. Det behövs för att få fokus på de frågor som berör hela vårt land”. Orden är Erik A. Erikssons. Han är en av två ordföranden för organisationen *Hela Sverige ska leva*. ”Men det här är min egen privata åsikt”, betonar han. Och lägger till att de gemensamma valen för riksdag, kommuner och regioner har lett till att allt som heter regionalpolitik har kommit i skymundan.

För hela Sveriges bästa: Dags för särskilda kommunala valdagar

Det har mumlats, muttrats och utlöst konstant kritik att landsbygdens frågor bara blir små irrbloss när valdagen närmar sig. Partiledarna står i medias rampljus. Och visst, det utlovas miljardsatsningar för landsbygden. Men när rösterna räknats och regeringen och statsministern röstats fram av riksdagen så glöms det mesta av landet utanför storstäderna bort.

Det är fortfarande Erik A. Erikssons ord. Vi pratar vid på telefon.

Jag sitter på Söder i Stockholm. Och han är på familjegården Avelsbol mellan Klässbol och Värmskog i Arvika kommun.

– Jag är kooperatör, säger Erik. Vi håller på med att bygga upp ett nätverk med Coop, LRF, OK, HSB, Riksbyggen, Fonus och Länsförsäkringar. Vi kallar det för ”Värmländsk Kooperation” och tanken är att lyfta fram de här organisationernas betydelse som samhällsaktör, visa vår kraft. Men jag vill också att vi ska stärka vårt samarbete ännu mer.

Det blir ingen traditionell intervju. Jag lyssnar på en eldsjäl med många strängar på sin lyra och ett engagemang som glöder. Han är nybliven ordförande i ”Hela Sverige ska Leva”. Delat ordförandeskap med Irene Oskarsson. Hon är från Vireda i Aneby kommun. Det är symptomatiskt att ”Hela Sverige ska leva” inte syns mer än undantagsvis i de stora nationella mediernas nyhetsrapportering. Och detta trots att vi talar om en organisation med 5 000 lokala utvecklingsgrupper formerade i 24 länsavdelningar och med stöd av mer än 40 organisationer, som Riksidrottsförbundet, Bygddegårdarnas riksförbund, Svenska jägareförbundet och Somaliska Riksförbundet. Här pågår aktiviteter för hela Sverige året runt. Och med en egen Landsbygdsriksdag.

– Ja, de exemplen visar väl tydlig på vår bredd. Vi är verkligen hela Sverige. Och vi har kämpat i mer än tre decennier.

Hur är dagsläget?

– Folk är förbannade. Det kokar överallt. Nedläggningar av BB. Bränsleuppror. Protester mot dåligt bredband.

– Jag har kompisar som kör skogsmaskiner och ständigt blir bestulna på diesel. Men ingen bryr sig. Det känns som om staten inte bryr sig. De däruppe ser oss inte.

Det var hela sex år sedan dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht kom med sin ”Landsbygdsutredning”. Det var ca 75 förslag för en sammanhållen glesbygds politik. Bland annat utlokalisering av 10 000 jobb från Stockholmsområdet. Vidare att företag som utvinna naturresurser

FOTO: ADOBE STOCK

”Folk är förbannade. Det kokar överallt. Nedläggningar av BB. Bränsleuppror. Protester mot dåligt bredband.”

ska skatta där exploaterar skog, mineraler eller bygger ut vattenkraften. Jokkmokks kommun levererar 20 procent av all el till svensk industri, men får endast en så kallad ”inetrångsersättning” på drygt 20 miljoner. Vattenfalls vinster och skatt hamnar söderut. Så är det inte i Norge med drygt 350 kommuner mot våra 290. ”Landsbygdsutredningen hämtade många idéer från vårt västliga grannland. Men vad hände med Buchts alla förslag? Svaret är – i princip ingenting. Inga jobb flyttade från Stockholm. Skatteutjämningsbidraget är fortfarande ineffektivt. Bredbandet har inte byggts ut i hela landet.

När statsminister Ulf Kristersson höll sin regeringsförklaring vid Riksmötets öppnande den 12 september i år så hände det igen – regeringen lovade extrastöd till kommunerna för att klara de ekonomiska påfrestningarna i spåren på inflationen. Mönstret upprepas från tidigare regeringar. Inget långsiktigt nytänkande, utan lite extra plåster på spåren. Vilket annat område inom politiken behandlas på det ogenomtänkta sättet?

Men samtidigt ser Erik A. Eriksson nya krafter som växer fram.

Han pekar på nya fiberföreningar som fix-

ar fungerade bredband i glesbygden. Nya lokala grupper som ordnar läxhjälp till unga. Listan är lång.

– Jag kan känna att det växer fram ett nytt civilsamhälle. Det är positivt. Samtidigt centraliseras allt fler beslut och politikerna befinner sig allt längre från sina väljare.

Det är här Erik A. Eriksson kommer upp med idén att återinföra särskilda valdagar för kommuner och regioner.

– Vi lever i sviterna av kommunsammanslagningarna, säger han. Centralisering försvagar demokratin. Och våra frågor glöms bort hela tiden. Jag är bekymrad.

Erik A. Eriksson använder det fina begreppet ”demokratiskt underskott”. Betyder att demokratin urholkas. Människor får allt mindre att säga till om.

Kommunsammanslagningar har kommit i etapper och pikade på 1970-talet. Resultatet blev inte bara färre kommuner, utan också att 200 000 politiska förtroendeuppdrag rensades bort. Det första kommunala valet hölls i början på 1860-talet. Drygt ett sekel senare avskaffades de skilda valdagarna. Och så har det alltså varit i ett halvt sekel. Centraliseringens vind har blåst hårt. Närheten till de förtroendevalda politikerna försvunnit. Och om väljarna förr visste vad deras folkvalda hette både i kommunfullmäktige och riksdagen så är den kunskapen idag närmast obefintlig. Och igen – det här Erik A. Eriksson personliga ståndpunkt.

– Men jag vet att fler tycker som jag, säger. Vi har ju sett en fruktansvärd utveckling. Eller snarare avveckling av landsbygden.

Det behövs ju fler engagerade, fler politiker som driver våra frågor. Flera nyhetsmedier som berättar om våra krav. De klyftor vi har nu mellan stad och land är faktiskt ett hot mot vår demokrati. Ingen frågar sig hur vi enskilda människor påverkas av centralt fattade beslut. Stockholmsperspektivet lägrar sig över landet.

Frågan är om någon lyssnar på Erik A. Eriksson den här gången.

Regeringen gav i somras socialdemokraten och förre landshövdingen i Stockholm, Sven-Erik Österberg, i uppdrag att utreda nya kommunsammanslagningar. Fler av de förslag som Tidöpartierna gick till val har ännu inte börjat utredas – förbättrat reseavdrag, storsatsning på järnvägsunderhåll, 10 kronor i sänkta bränslepriser, krafttag mot invasiva arter som granbarkborren och fortfarande väntar många företag på det utlovade elstödet.

– Jag är inte förvånad. Det är samma visa varje gång. Men det visar också att vi i ”Hela Sverige ska leva” behövs. Och jag känner ett växande engagemang. Vi kräver att staten måste bygga ut sin service, inte avveckla den. Vi kräver att man i huvudstaden öppnar ögonen och ser oss.

Faktum är en stor del av världen ser Erik A. Erikssons hembygd i Klässbol, världsberömt för sitt linneväveri. Den vackra hantverksprodukterna från Klässbols Linneväveri finns på samtliga svenska ambassader runtom i världen. Och på Nobelfesten. Företaget har central placerad butik på Sveavägen i Stockholm.

Vad vore Sverige utan alla platser runtom i landet utanför Stockholm? Inte mycket, är det självklara svaret. Nästan ingenting.

Jan Scherman
Journalist

Vitsen med lokal demokrati

En artikelserie i fyra delar om den lokala demokratis betydelse för din kommun.

Med Jan Scherman, journalist, debattör, bakom teveserien ”Länge leve demokratin” och aktuell med filmen ”Make democracy great again” som visas på Folkets Hus biografier från den 8 september.